

HİNDİSTAN'IN YENİ ORTADOĞU POLİTİKASI VE MODİ'NİN KÖRFEZ ZİYARETLERİ

“

Hindistan Başbakanı Modi'nin Körfez ülkelerine ziyaretleri, diğer yandan aslında Hindistan'ın yeni Ortadoğu politikasıyla alakalı gözükmektedir. Modi yönetiminin “Look West” stratejisi kapsamında Hindistan, 2014 yılından bu yana geleneksel Ortadoğu politikasını bir kenara bırakmış ve bölge ülkeleriyle yakın ilişkiler kurmaya başlamıştır.

”

Hayati Ünlü

Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM)

Geçtiğimiz mayıs ayında yeniden seçilerek iktidarda kalmayı başaran Hin-

distan Başbakanı Narendra Modi, 23-24 Ağustos'ta Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve 24-25 Ağustos'ta Bahreyn'e iki kritik ziyaret düzenlemiştir. İlk olarak BAE'ne giden Modi, ülkeye bugüne kadar gerçekleştirdiği üçüncü ziyaretini yapmıştır. Daha önce BAE Veliht Prensi Muhammed bin Zayed en-Nahyan, Şubat 2016'da Hindistan'ı ilk defa ziyaret etmiş ve ardından Ocak 2017'de Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının başkonuğu olarak ülkede bulunmuştur. Modi'ye ayrıca 4 Nisan 2019'da BAE'de emirliğin kurucusu Zayed b. Sultan en-Nahyan adına “Zayed Madalyası” verilmiş ve ziyaret esnasında bu madalya kendisine takdim edilmiştir. Bu karşılıklı ziyaretler ve Modi'ye verilen BAE'deki bu en üst sivil onur ödülü, her iki liderlik arasındaki iyi niyet, güven ve kişisel yakınlık kadar iki ülke arasındaki ilişkilerin altın çağı şeklinde yorumlanmıştır. BAE sonrası Bah-

reyn'e geçen Modi, bu ülkeye Hindistan Başbakanı olarak ilk ziyaretini gerçekleştirmiştir. Bahreyn ziyaretinde Manama'da Shree Krishna Tapınağı'nın açılışını yapmak için yapılan ziyaretlerin sadece ekonomik, politik ve güvenlik alanlarında değil kültürel alanlarla da ilişkili olduğu mesajını vermiştir. Kısacası Modi'nin Körfez ziyaretleri, 40 yıldan bu yana Hindistan için büyük önem arz etmeye başlayan Körfez ile ilişkilerin dönüşümünü taahhüt eden ve Modi yönetiminin bölgeye üst düzey değer verdiğini gösteren bir tutuma karşılık gelmektedir.

“

Hindistan, 2014 yılından bu yana geleneksel Ortadoğu politikasını bir kenara bırakmış ve bölge ülkeleriyle yakın ilişkiler kurmaya başlamıştır. Daha önce Kongre Partisi iktidarında Hindistan, Filistin sorununa destek vermek dışında aktif bir politika ortaya koymamış ve daha pasif bir duruş sergilemiştir.

”

Hindistan Başbakanı Modi'nin Körfez ülkelerine ziyaretleri, diğer yandan aslında Hindistan'ın yeni Ortadoğu politikasıyla alakalı gözükmemektedir. Modi yönetiminin “Look West” stratejisi kapsamında Hindistan, 2014 yılından bu yana geleneksel Ortadoğu politikasını bir kenara bırakmış ve bölge ülkeleriyle yakın ilişkiler kurmaya başlamıştır. Daha önce Kongre Partisi iktidarında Hindistan, Fi-

listin sorununa destek vermek dışında aktif bir politika ortaya koymamış ve daha pasif bir duruş sergilemiştir. Modi liderliğindeki Hindistan Halk Partisi (The Bharatiya Janata Party-BJP) iktidardan da benzer bir duruş beklenmişken, Modi yönetimi beklentileri tersine çevirerek daha aktif bir rol oynamış ve Ortadoğu'daki konjonktürel ilişkilerden istifade ederek ülke çıkarları adına kazanım elde etmeye çalışmıştır. Modi'nin ikinci dönemine karşılık gelen 2019 sonrası dönem ise Hindistan için Ortadoğu'da daha fazla aktif olma zamanına karşılık geliyor. Körfez'den sadece ekonomik yatırım beklentilerinin ötesinde, Modi yönetimi bu yeni dönemde askerî ilişkilerini geliştirerek Ortadoğu güvenliğinde daha fazla söz sahibi olmak istemektedir. Ayrıca bu yeni politikanın bölge ülkelerindeki Hint diasporası aracılığıyla kültürel ilişkiler üzerinden sağlamlaştırılması amaçlanmaktadır.

Modi Öncesi Hindistan Ortadoğu Politikası

Modi öncesi Hindistan dış politikası Soğuk Savaş'ın bitimiyle büyük dönüşüme uğramıştır. Hindistan'ın kilit konulardaki küresel ortağı olan Sovyetler Birliği'nin çöküşü, ülkeyi ABD ile birlikte çalışmaya zorlamış ve ülkenin devlet öncülüğündeki kalkınma modeli de serbest piyasa ve küreselleşme taleplerine uyum sağlamak durumunda kalmıştır. Özellikle Başbakan Manmohan Singh liderliğinde ekonomik liberalleşmeye ağırlık veren Hindistan, diğer yandan ABD ile sahip olunan nükleer silahlar konusunda görüşmeler yürütmüş ve belli bir anlaşma çerçevesini kabul etmek zorunda kalmıştır. Artık Hindistan eski bağlantısız dış politikasını bırakmak zorunda kalmış ve küresel ekonomiye entegre olarak ekonomik gelişmenin yollarını aramaya başlamıştır.

Hindistan'ın ekonomik olarak kalkınma ihtiyacı, Ortadoğu'yu hem yakıt ithalatı hem de doğrudan

yatırım kaynağı olarak daha da önemli hale getirmiştir. Ortadoğu ülkelerindeki Hint işçileri de bölgeyi Hindistan dış politikası açısından vazgeçilmez kılmıştır. Bu kapsamda Suudi Arabistan, İran ve Katar, hidrokarbon tedarikçileri olarak Hindistan için hayati konuma sahipken, 1970'lerde ortaya çıkan petrol krizi, göçmen Hintlilerin sayısının hızla arttığı Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar, Bahreyn, Umman ve BAE gibi Körfez ülkelerinin de Hindistan dış politikasında ayrı bir yerde konumlanmasına katkı sağlamıştır. Çoğunluğunun Andhra Pradeş, Tamil Nadu ve Kerala gibi güney eyaletlerinden gelen toplu işçi kitlesi, az sayıda beyaz yakalı işçileri bünyesinde barındırmaktadır. Bu işçilerin yüzde 70'e yakını inşaat gibi düşük ücretli ve düşük vasıflı sektör işçilerinden oluşmaktadır. Bugün bile Hindistan'ın yumuşak gücünün temel kaynağını oluşturan Hint diasporasının ilk ortaya çıkışı bu işçilerin bölgeye göç edişine dayanmaktadır. Büyüyen Hint diasporasına cevap olarak Hindistan ise 2004 yılında Yurtdışı Hindistanlılar Bakanlığı'nı kurarken; sadece Arap Körfezi ülkelerinde Hindistanlıların sayısı 2012'de yaklaşık 5.7 milyon civarındaydı. Bu sayı 2018'de 8.5 milyona yükselmiştir. Buradaki Hindistanlıların birçoğu, 2012-18 döneminde 64 milyar dolardan 79 milyar dolara tırmanan küresel gelirlerinin önemli bir bölümünü Hindistan'a göndermiştir. İlerleyen yıllarda Hintli siyâsî ve ticari liderler, Suudi Arabistan ve Katar gibi ülkelerden petrol ve gazdan daha fazlasını elde edebileceklerini fark etmişlerdir. Körfez ülkelerinin

biriktirmiş olduğu sermaye, bu bağlamda onları potansiyel yabancı yatırım kaynakları haline getirmiştir. Körfez ülkelerine karşı bu yaklaşımın, Manmohan Singh Hükümeti'nin 2011'de başlayan Arap Baharı süreci ile ilgili görece sessizliğine ve bölgeye herhangi bir dış müdahaleye muhalefetine katkıda bulunduğu iddia edilebilir. Yine BM Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) geçici üyesi olarak Hindistan, Libya Lideri Muammer Kaddafi yönetimi hedef alınırken Libya'ya uçuşa yasak bölge kurma oylamasında çekimser kalmıştır. Suriye konusunda da en başından bu yana çekimser kalan Singh yönetimi, çatışmalar ilerledikçe denge arayışını sürdürmüştür. Bu süreçte Hindistan, Suriye rejimine karşı yaptırımlara olumlu oy vermiş, ancak rejim değişikliği girişimlerine de karşı çıkmıştır.

Modi Dönemi Hindistan Ortadoğu Politikası

Hindistan'ın Ortadoğu politikasının parametreleri, Modi'nin

2014'te Hindistan Başbakanı seçilmesiyle büyük ölçüde değişime uğramıştır. Modi yönetimi "Look West" stratejisi kapsamında politikasını üç ana eksene oturtmuştur: Körfez'deki Arap ülkeleri, İsrail ve İran. Yukarıda da belirtildiği gibi, Hindistan'ın Körfez'deki Arap ülkeleriyle olan ilişkileri, 1970'lerden bu yana çoktan değişim ve çeşitlenme geçirmiş ve Modi yönetimi bu ilişkileri derinleştirmeye devam etmiştir. Buna karşılık, Hindistan'ın İsrail ve İran'la olan ilişkileri daha yeni bir şekilde 1990'lardan bu yana ortaya çıkarken, Modi dönemi bu ülkelerle ilişkilerde oyunun kurallarını değiştiren bir etki ortaya çıkarmıştır.

Soğuk Savaş döneminde Hindistan'ın Filistin mücadelesine açık destek vermesi, Hindistan-İsrail ilişkilerinin önünde bir engel olarak durmuştur. Fakat 1990'lı yıllarda artan Arap-İsrail diyalogu ve İsrail ile Filistinliler arasındaki Oslo Barış Süreci, çatışmanın bölgedeki ve Hintli Müslümanlar arasındaki

merkeziyetini azaltmıştır. Ayrıca İsrail, 1990'lı yıllardan bu yana Hindistan'ı kendi safına çekme politikaları takip etmiştir. Örneğin ABD, 1999 Kargil Krizi'nde Hindistan'a silah ambargosu uygularken, İsrail Hindistan'a bu konuda kilit bir tedarikçi olmuştur. Bu kapsamda 2000-2015 yılları arasında İsrail-Hindistan silah ticaretinin 2.2 milyar dolar değerine ulaştığı görülmüştür. Modi döneminde ise İsrail silah ticaretinin ötesinde, Hindistan'a katma değeri yüksek ticaret ve yatırım teklifinde bulunmuştur. Bu gelişmeler üzerine Temmuz 2017'de Modi, İsrail'e seyahat eden ilk Hindistan Başbakanı olmuştur. Ziyaret sırasında Modi ve İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, uluslararası kalkınma, tarım ve alan iş birliği konularında çeşitli anlaşmalar imzalamışlardır. Ziyaret, Hindistan dış politikasındaki Filistinlilerin ağırlığını ve etkisini tartışmalı şekilde azaltırken, iki ülke arasındaki ilişkilerin ideolojik çerçevede de yakınlık gösterdiği savunulmuştur.

İsrail ile olduğu gibi, Hindistan'ın İran ile ilişkileri de hem ulusal güvenlik hem de ekonomik bir boyut içermektedir. Hintli politika yapımcılar, İran'la ilişkileri yalnızca kilit bir enerji tedarikçisi olarak değil, aynı zamanda Çin'in yükselen bölgesel varlığına karşı denge ve Hindistan'ın temel rakibi Pakistan'a karşı Orta ve Güney Asya'daki güvenliği artırmaya katkıda bulunmanın aracı olarak görmektedirler. Hem İran hem de Hindistan, Pakistan'ı kısıtlamanın yolu olarak Afganistan'da ortak hareket ederlerken, Çin'e karşı Çebahar Limanı üzerinden anlaşmışlar, Orta Asya üzerinden ticaret ve

ulaşım bağlantılarının geliştirilmesi konusunda iş birliği yapmaya karar vererek, Hint Okyanusu'ndaki ebahar Limanı'nı etkinleştirmeyi planlanmaktadır. ebahar Limanı'nın ve ilgili altyapının gelişimi, Hindistan için iki açıdan hayati önem taşımaktadır. Birincisi, İnan'dan petrol ithalatına daha kolay erişilmesini sağlamakta ve ikincisi ise Orta Asya ve Ortadoğu'daki Kuşak-Yol Girişimi ile ilişkili olan Çin ticaret ve kalkınma projelerini dengelemektedir. Daha spesifik olarak, ebahar ile ilgili planlar ve sınırın Pakistan tarafındaki Gwadar Limanı'nı iyileştirme çabaları, Çin'in bölgedeki nüfuzu arttırma çabalarına bir alternatif sunmaktadır.

Modi'nin Körfez Ziyaretleri

Modi yönetiminin yeni Ortadoğu politikası çok boyutlu bir çerçeveyi bünyesinde barındırmaktayken, kuşkusuz güncel gelişmelerle de ilgili olarak en fazla önem arz eden yanı Körfez ile ilişkilerin derinleştirilmesidir. Bu açıdan Modi yönetimi, yeni döneminde yapacağı Ortadoğu ziyaretlerinin ilk aşamasını BAE ve Bahreyn'den başlatmıştır. Modi'nin Körfez ziyaretleri öncesinde karşılıklı olarak bağımsız ve pragmatist bir ilişkinin geliştirileceği tahmin edilmişken, özellikle Körfez ülkeleri açısından Hindistan ile ilgili üç önemli konu mevcuttu. Birincisi, bazı Körfez

ülkeleri, Modi yönetimiyle teröre karşı mücadelede yoğun iş birliğine girmişken, BAE gibi bazı ülkeler, Keşmir konusunda yavaş yavaş Hindistan'ın yanında durmaya başlamışlardı. Körfez ülkelerinden bazıları İslam İşbirliği Örgütü'nün (İİÖ) kapılarını Hindistan'a açarak Pakistan'ın örgütü kendi çıkarları doğrultusunda kullanmasını sınırlandırmayı planlamışlardı. İkinci olarak, Modi'nin özellikle ilgilendiği Hindistan'ın bölgedeki iş gücü ve diasporasıyla ilgili olarak, Körfez ülkeleri Hindistan'ın bu erevdeki çıkarlarını tanımaya başlamışlardır. Son olarak ise, petrol zengini Körfez ülkeleri, dünyanın en önde gelen petrol ithalatçılarından biri olan Hindistan'ı temel ekonomik partner olarak görmeye başlamışlardır. Suudi Arabistan'ın Hindistan'ın en önde gelen sektörlerine 75 milyar dolarlık yatırım kararı ve BAE'nin Hindistan Stratejik Petrol Rezervü'nin inşası için desteği, enerji alanında derinleşen karşılıklı bağımlılığın göstergeleri olarak yorumlanmaktadır.

“

Modi'nin Körfez ziyaretleri, stratejik açıdan büyük önem arz etmiş, fakat aşılması gereken noktaları da beraberinde getirmiştir. Bu açıdan Modi yönetimi, ilk döneminde sergilediği bölgeden maksimum fayda elde edebilme politikasına karşı, ikinci dönemde bölgeye ne verebileceğinin düşünülmesi gerektiğinin bilinciyle ziyaretlerini gerçekleştirmiştir.

”

Böyle bir konjonktürde gerçekleştirilen Modi'nin Körfez ziyaretleri, stratejik açıdan büyük önem arz etmiş, fakat aşılması gereken noktaları da beraberinde getirmiştir. Bu açıdan Modi yönetimi, ilk döneminde sergilediği bölgeden maksimum fayda elde edebilme politikasına karşı, ikinci dönemde bölgeye ne verebileceğinin düşünülmesi gerektiğinin bilinciyle ziyaretlerini gerçekleştirmiştir. Bu doğrultuda da üç önemli fırsatın altı çizilmiştir. İlki, Ortadoğu'da derinleşen siyasal türbülansa karşı farklı Körfez ülkelerindeki iç dinamiklere yönelik daha fazla ilgi gösterilmesi hedeflenmiştir. Örneğin; bölgede yeniden Körfez ülkeleri aracılığıyla güçlendirilmek istenen ılımlı İslam eğilimine destek verilerek Körfez ülkelerinin atılan bu adımlara bekledikleri siyâsi desteğin karşılanması planlanmaktadır. Hindu milliyetçisi ve İslam karşıtı Modi yönetimi, BAE'nin Arap Körfez toplumlarına yönelik modernleştirme çabalarına

ve Suudi Arabistan'ın toplumu ve ekonomiyi liberalleştirme adımlarına verilecek desteğin küresel ilgi odağı oluşturabileceğini düşünmektedir.

İkinci olarak, Modi'nin Körfez ile stratejik ekonomik iş birliği noktasında daha ileri bir noktaya gelebilmesi için ilişkilerin daha fazla karşılıklı bağımlılık içermesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu noktada enerji alanından, dijital inovasyona ve silah üretiminden, uzay teknolojilerine kadar yeni iş birliği çerçevelerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Son olarak bir türlü gerçekleşmeyen ancak en fazla önem arz ettiği düşünülen konu, güvenlik alanındaki iş birliği olmuştur. Günümüzde güvenlik konusunda hassas olan Körfez ülkelerinin güvenlikle ilgili olarak iç, bölgesel ve uluslararası tehditlere karşı en fazla ABD ve Birleşik Krallık'a bağımlı oldukları bilinmektedir. Fakat başta

ABD Başkanı Donald Trump'ın bölgedeki askeri etkinliğini azaltma söylemleri Körfez ülkeleri için güvenlik partnerlerini çeşitlendirme ihtiyacını güçlendirmiştir. İşte bu noktada Hindistan'ın bölgede savunma iş birlikleriyle ilgili olarak daha aktif bir strateji takip etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Hindistan adına söz konusu bir eylemsizliğin Çin ve Rusya gibi diğer Asya güçlerinin bölgede daha fazla rol almalarıyla sonuçlanacağı tahmin edilmektedir.

Modi yönetimi, Hindistan için de artık Körfez'deki bölgesel güvenliğin sağlanmasına aktif katkı sağlama zamanının geldiğini düşünmektedir.

Sonuç olarak Modi'nin Körfez ülkeleri üzerine sergilediği bu ideolojik ve pasif olmayan yaklaşımı, Hindistan dış politikası için büyük kazanımlar sağlamaktayken, aynı zamanda Hindistan'ın son yıllarda artan gerek Arap ülkeleri arası gerek Arap-İran arası çatışmalara dahil olmama politikasından uzaklaşma ihtimalini de barındırmaktadır. Çatışmalara dâhil olmama Hindistan için bölge ile kurulması muhtemel kalıcı güvenlik stratejisine engel teşkil ettiği için artık Modi yönetimi Ortadoğu siyasetine daha fazla angaje olma politikası temelinde bu tutumu aşmayı amaçlamaktadır. Özetlersek, Modi yönetimi, Hindistan için de artık Körfez'deki bölgesel güvenliğin sağlanmasına aktif katkı sağlama zamanının geldiğini düşünmektedir. ■